

גליון

מעוללפת
ספירים

במשנתו של הבעש"ט הקדוש

פרשת בא

גליון צ"ז

מאמר "קדושת היסוד" [חלק ג']

ימי השובבי"ם

מנהג קדום הוא מכבר, לקבוע לימי תשובה ותענית את השבועות בהם קוראים בשבת את הפרשות: 'שמות', 'וארא', 'בא', 'בשלח', 'יתרו' ומשפטים, הנקראות בקיצור: 'שובבי"ם', או בתוספת 'ת'ת' בשנה מעוברת, דהיינו 'תרומה' ו'תצוה', ולדעה אחת^א גם בפרשות 'כוף' שהם 'כי תשא' ו'קהל' ו'פקודי'.^ב מנהג זה מוזכר לראשונה בדברי גדולי אשכנז בעלי המנהגים שבסוף תקופת הראשונים, המהר"ם מנוישטט^ג ורבינו יצחק אייזיק מטירנא,^ד ושנא אף כבר בדברי המאירי^ה בשם רבי אברהם הלוי בן שמואל אבן חסדאי.

חמשה טעמים ניתנו למנהג זה, כשארבעה מתוכם מתייחסים דווקא לקיומו בשנה מעוברת, והשלושה האחרונים הם על פי משנת הקבלה, ואלו הם:

א. בספר המנהגים^א לרבי יצחק אייזיק מטירנא כתב כי היות ובשנה מעוברת נוסף חודש אחד הגורם להגדלת המרחק שבין תקופת תעניות בה"ב שבחודש חשוון לתקופת התעניות שבחודש אייר, לכך תקנו שמונה תעניות הכוללים גם את החודש הנוסף בו יש ארבעה שבועות^ב, אלא שכדי לא להכביד על הציבור להתענות שמונה תעניות מרוכזות, פיזרו אותן במשך שמונה שבועות^ג.
 ב. רבי מרדכי יפה בעל הלבוש כתב^ד, כי הסיבה לתענית זו היא מחמת החשש מפני הפלת עוברים אצל נשים מעוברות - בשנים מעוברות^ה, ועל כן תקנו שמונה תעניות^ו תעניות^ז המתחילות דווקא מפרשת שמות שעוסקת בפריה רביה של בני ישראל.
 ג. טעם נוסף לכך, על פי תורת הקבלה, מחדש רבינו השל"ה הק' בספרו שני לוחות הברית^ח, והוא, שהרי שנת העיבור

^א כ"כ במטה משה לתלמיד המהרש"ל (אות תרכ"ג).

^ב אמנם גדולי בעלי המנהגים באותו זמן של סוף תקופת הראשונים - המהר"ל מהר"א קלוזינר, ובדור מאוחר יותר - רבי יוזפא שמש קהילת וורמייזא - לא הזכירו מנהג זה בספריהם. ולכן מנהג זה לא התקבל, ועי' אליה רבה.

^ג ברם, יש שכתבו (סידור אוצר התפלות, ד"ר שובבי"ם ה'ת"ט) שכאשר ר"ח ט"ו שבט חלים ביום חמישי, ישלימו את התעניות בפרשיות אלו.

^ד מנהגי מהר"ם סי' תמ"ד (ל' שלום מנוישטט (מסר בערך ק"ג) שהיה רבו של המהר"ל, ע"ין שם שנשאל "מפני מה מתענין ת"ת" - רס"ת המגיל) כשהשנה מעוברת. הוזכר שם שיש להתענות בשנה מעוברת, אך לא התברר מתי בדיוק מתענים.

^ה הגהות המנהגים פורים אות' י' (שהיה תלמיד המהרש"ל הגהות ב"רם גם מיוחסת לרבינו יצחק; ראה מבוא להוצאת מוסד הרב קוק) שם הובא לראשונה ש"רגילין לקבוע תענית לסימן שובבי"ם פרשת שמות וארא וכו', וי"א גם ת"ת פ' תרומה תצוה".

^ו וזה לשון **מאירי בחיבור התשובה** (סאמר משיב נפש עמ' 222): אמר החכם, החורף עידן המאמינים, כי יקצרו ימיו, ויצומו, ויארכו לילותיו ויקומו, ואל תפילת עיתות הפנאי, ר"ל הלילה.

^ז דברי המאירי מבוססים על דברי **רבי אברהם הלוי בן שמואל אבן חסדאי** (שהוא אחד המורגמים של ספר המצוות לרמב"ם) בספרו **בן המלך והנזיר** (פרק כ"ב, עמ' 486) שכתב בשם **הנזיר**: אמרו החכמים, עת החורף עידן המאמין, כי יקצרו ימיו ויצומו, ויארכו לילותיו ויקומו. ואמר המשורר, בעת קיץ יקוצו מאמינים, ועת חורף לישרי לב ידידות, **יצומו כל ימותיו הקצרים**, ויקומו חתות ליל להדות.

^ח ספר זה אמנם לא מוכר כל כך, אך מ"מ מציינו כמה מגדולי ישראל שציטטו מדבריו, ראה בספר ק"ת תולדות יעקב יוסף (יושב ב' שמונת נ"ב ה'), וכן בדברי הגר"א זצ"ל (קול אליהו, במדבר ד"ט, ובספר כ"א איש חי' שנה אשונה, עמ' 218).

^א וד"ל שם: בעיבור רגילין לקבוע תענית לסימן שובבי"ם וכו' ולכך מתענין לפי שהשנה ארוכה ויש יותר מחמישה שבועות בה"ב' ה' שמתענין אחר סוכות לב' ה' ב' שמתענין אחר פסח.

^ב שיש בהם שמונה ימי שני וחמישי.

^ג וכן הביא **הלבוש** (אורח סי' תרפ"ה) וד"ל: יש מקומות שנוהגין בשנת העיבור לקבוע תעניות בכל יום חמישי לפרשיות שובבי"ם ת"ת, והם פרשיות שמות וארא ב'א

בשלח יתרו משפטים תרומה תצוה, וקורין בשחרית בפרשת השבוע ואומרים שומר ישראל, ובמנחה קורין ויחל ומפטרין דרשו. ונוהגין כן מפני שהשנה ארוכה שיש יותר מחצי שנה בין בה"ב דמרחשוון לבה"ב דאייר שהם ימי תענית וכפרה לישראל, לכך מתענה ח' ימים כנגד החדש התיביר, שהוא ד' שבועות בכל שנות ב' ימים דהיינו ב' וה' וכדי שלא להכביד על הציבור תלפוס ואין מתענין אלא פעם אחת בשבוע.

ולכאורה זהו ג"כ הכוונה במה שמוכר **במנהגי מהר"ם** (לדבי שלום מנוישטטט רבו של המהר"ל) וד"ל: שאלתי למה"ר שלום מפני מה מתענין כשהשנה מעוברת ואמר לי לפי שהשנה ארוכה יותר משנים אחרות ויש זמן מופלג מתענית שלאחר החג שמתענים בה"ב לתענית שני וחמישי שלאחר הפסח מבשנים אחרות, ולכך מתענים.

^א כ"כ באורח סי' תקפ"ה וד"ל: עוד שמעתי טעם אחר והוא כי **ראו קדמונינו שהנשים המעוברות היו עולמים להפיל עוברים בשנים המעוברות**, ותקנו להתענות אלו הח' תעניות כנגד כל ב' ה' של חדש העיבור משום הנשים המעוברות שלא יפילו.

^ב על כך ששנה מעוברת יש בה סכנה רבה בספ"ק **מגלה עמוקות** (פר' שמות) שכתב וד"ל: שהנה יש בשנה י"ב חדשים ו בקיץ נגד ששה משמעותם על אבן אחת ו' בחורף נגד ששה משמעותם על אבן השנית וא' שיש באמצע הוא סוד (שמות א') ויוסף ה' במצרים כי חודש עיבורו לקבל יוסף. ז"ש אלה תולדות יעקב יוסף. ראה דר' ומשך הו' אתת ושלוס כחאד אזלי. ז"ש (בראשית כז) ויבא יוסף אית' דבתם ר"ע ר"ת אדר כי יוסף ראה דמטטרין והיא ע"ר חנוך לנער' (תהלים ט') בע"ר ב' ל"ן ב"כ"י ו'לבוקר ר"נה ר"ת עיבור שהוא חודש עיבור. ובגימ' מטטרין ש"ר הפנים' **כאן נרמז סוד שובבי"ם ת"ת** (שם) אם אס"ק שמים שם אתה בגי' אל"ף ק"ס כמנין י"ק תינוק י"ק משדי אמו **לכן מסוכן חודש עיבור**. את דבתם רעה בסוד (ויקרא א') שובו בני ישראל שובביים על אותן יצוץין דאדדקו שזה גורם אשה רעה ח"י רעה אכלתהו.

^ג לפי המנהג שמתענית תענית אחת בשבוע, וכך היה מקובל באשכנז ובאיטליה, ולפי עדותו של רבי חיים פלאגי גם באזמירי שבתורכיה, או ביום חמישי (לבוש). ואי"פ שאין גורמים תענית על הציבור בחימה ביום חמישי, עי' באילה ונאס, בספר פנינו לכל חי ובספר נוגח כצאן יוסף שתיבוצו (ד"ח), או ביום שישי המכוון כנגד ספירת היסוד (מובא ביאור דיוקיים למהר"ם פאפירוש) וכנהוג בקרב חסידות טשארנבאלי.

^ד וד"ל (שמות, שובבי"ם ת"ת א'): ועתה הנני נתן טעם למה בשנת העיבור מהראוי לעשות תשובה ביותר משאר השנים, רבותינו ז"ל אמרו (חילוק ב. ס. א.) שני המאורות הגדולים חמה ולבנה שוים נבראו, היו משתמשים בכתר אחד. ואחר כך מחמת הקטרוג אמר לה

היא מחמת מה שאנו משלימין עתה את גלות מצרים ופגמיה כידוע, וכן על דרך זה כתב באליה רבה".

הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו פרי צדיק" מבית את התייחסותו של השל"ה הק', ועל אותו משקל הוא מציע דרך נגדית אשר לפיה מבטאת שנה מעוברת דווקא את השלימות הנקנית דווקא על ידי חיבור ההפכים ואיחוד התמורות, שהם השמש והירח או ז"א ונוק', עד שבמקום להיות "המאור הגדול" ו"המאור הקטן" הם הופכים להיות "שני המאורות הגדולים", שיהא "אור הלבנה כאור החמה".¹⁰

ד. בדומה להנ"ל כתב רבי חיים פלאגי בספרו מועד לכל חי¹¹ בשם ספר מקור חיים¹² שטעם התענית בימי השובבי"ם הוא "משום דהשמש והירח קרבו ויתאנו זה לזה, ואנו חוששים דיתנו עדינו ויעידו על העונות".

ה. הדרך החמישית היא זו של רבינו האריז"ל¹³ וגוריו -

נוצרה בעקבות מיעוט הלבנה - כעונש לקטרוגה על השוואתה לשמש - שגרם לשינוי משך הזמן שבין שנת החמה לשנת הלבנה, מה שמשתלשל על פי הקבלה" מנסירת שני החלקים המרכיבים את הדמות העליונה - שהם ז"א [=זעיר אפיון; השפעה] ונוק' [נוקבא; קבלה] - מלהיות "דו פרצופין" העומדים כמקבילים האחד לצד רעהו - למצב חדש שבו הם עומדים זה ממעל לזה, מצב המייחס הרגשת ישות נפרדת לעולמות התחתונים כאילו אינם תלויים ועומדים בשאר הספירות, שהיא הרגשה המסיטה ומחטיאה את עצמה משום כך מן האמת, ולכן, שנה מעוברת - המייצגת את הרגשת המציאות של העולמות התחתונים - ראויה יותר לתשובה על החסאים שמקורם בעיבור עליון זה. ומוסיף השל"ה, כי נושא הפרשיות אף הן ראויות להירתם לעניין זה, מחמת היותם מלאים בתשובה תפילה צדקה ותלמוד תורה¹⁴, וכעין מה שכתב הפרי מגדים¹⁵ שטעם התחלת שובבי"ם דווקא בפרשת שמות

¹⁰ וז"ל (שמות שובבי"ם ד"ה א): ונבחרו אלו הפרשיות, כי בהם נמצאו ענינים של תשובה תפילה וצדקה ותלמוד תורה כנגד כולם. ואלו הארבע הם ארבע רוחות העולם, והם ד' חומות העולם.

¹¹ וז"ל (אורח משל אברהם סימן תרפ"ה): טעם שובבי"ם, עיין בשל"ה (תורה שבכתב רש שובבי"ם ד"ה ולבוש שם). ומתחילין מפרשת שמות, כי גלות מצרים אנו משלימין עתה, כמבואר בספרים.

¹² וז"ל (סימן תרפ"ה): ונ"ל דמתחילין מפרשת שמות דשם (שמות ד ט) נאמרה הנה צעקת בני ישראל וגו' ועתה לכה ואשלח וגו' לשלחו לאגול את ישראל, ועד פרשת כי תשא דמשמיעין בה על השקלים לתת צדקה והוא במקום תענית.

¹³ וז"ל (לראש חדש אדר, א"ח): בשל"ה הקדוש (ירש דרוש שובבי"ם ד"ה) כתוב שבשנת העיבור מוסיפין פרשיות תרומה תצוה על שובבי"ם וכתב הטעם הדעיבור על להשוות שנות הלבנה עם שנות החמה וזה בא על ידי מיעוט הירח שמוה בא הקטרוג שלמטה קטרוג היצר הרע והקליפות נמצאו העיבורין שבאו מכח הקטרוג הם גרמו שנתהו קטרוג שלמטה המביא לידי חטא על כן בשנת העיבור ראוי ביותר לתשובה עד כאן דבריו עיין שם. והמכוון על פי מה שאמרו (חולין ט ע"ב) הביאו כפרה עלי מיעוטינו את הירח שמכח קטרוג הלבנה נתהו הקליפות אך צריך להבין מה שייכות מיעוט הירח לימים אלו שבאים להשוות שנות הלבנה לשנות החמה. ובואדי בריתין אמת.

¹⁴ אך לדעת אפרש לומר להי"ן ג' שם העיבור מוטללים יותר לתשובה מפני שבאים להשוות שנות הלבנה לשנות החמה ומעין עולם הבא שיהיה אור הלבנה כאור החמה ויתבטלו אז הקליפות והיצר הרע מכל וכל. ונבחרו לזה פרשת תרומה תצוה שמדבר מבנין המשכן וכליו שהוא שישכנו השם יתברך בתוך ישראל ועיקר המכוון שיהיה לב ישראל משכן לשכינה. ולולי הקלוקל היה לב מחנה ישראל משכן לשכינה כמו שנאמר והארץ היום רגלי, והיינו לבן של ישראל משכן לשכינה ואז לא יהיה שום קטרוג יצר הרע וכמו שנאמר לא יעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי ואמרו (מדרג' זרז"א קלא א) הוא לבא דמדוריה יצטר הרע ביה.

¹⁵ בראשית א טז.

¹⁶ ישעיהו ל כ.

¹⁷ ס"ו כח ט"ב י.

¹⁸ ישעיהו דף נה ריש ע"א.

¹⁹ כמשי"כ ר' חיים יוטאל בשער רוח הקודש (זו ע"א) וז"ל: ענין השובבי"ם הנודעים. ר"ל שיש מנהג קדום בכל ישראל. להתענות מי יום רצופי. שיש מי יום הראשון של פ' שמות עד פ' תרומה. וקצת מן תצוה. (דעה"א בלש"א מלש"א תרומה וקצת מן תצוה בשנה מעוברת ומשטרו לתשלום מ' יום אצל הגולה לאיזי סיבה שהפסיק מלהתענות) ונתנו סימן בהם שובו בניו שובבי"ם ר"ת שמות יוארא: בא' בשל"ה יתרו' מפתשים. והנה עינין התענית בהם בני ימים אלו לא נתקנו אלא על עון הקרי. וימים אלו מוטללים להתענות בהם על הקרי יותר מכל ימות השנה. וטעם הדבר יתבאר לך ממה שביארו בענין גלות מצרים בחומר ובלבנים מה ענינו. ושם נתבאר כי אותם שנתעבדו בגלות מצרים. היו אותם הניצוצות של הנשמות

הקב"ה לכו ומעטי את עצמך. והנה רז"ל דברו בחמה ולבנה התחתונים הנראות לנו, אבל רומזים לחמה ולבנה העליונים ונבזה מלע גבוה. כמבואר לחמי הקמקולים. עוד נודע מפרסם בספרים כי מנח ענין קטרוג הזה משך למטה הקטרוג הקליפה, הוא היצר הרע הוא השטן היורד ומחטיא ועולה ומקטרוג. ולעדת יהיה אור הלבנה כאור החמה, ויתבטלו הקליפות ויהיו כולם יודעים את ה' ולא יהיה יצר הרע. ועתה אודיעך, אם לא היה ענין מיעוט הירח, לא היה עולמים שום עיבור, כי בואדי אם היו משתמשים בכתר אחד היה סיבובם ומהלכם שוה. ועתה שנתפרדו אז אין מהלכם וסיבובם שוה, וצריכין לעשות שבע עיבורים במחזור, כדי להשוות שנות הלבנה דהיינו י"ב חדשי השנה, שיבא בשנה אלו השנת החמה שהיא שס"ה יום. כדי שיבא פסח בחודש האביב, וסוכות בשעתו בזמן האסתו. נמצאו העיבורין שבאו מכח הקטרוג הם גרמו שנתהו קטרוג שלמטה המביא לידי חטא, על כן בשעת (ז"א בטעם) העיבור ראוי ביותר לתשובה.

²⁰ כמבוא בספר עבודת הקודש (חלק ב פרק ה) בהז"ל. ובפרט אלו טרפות כתיב ויעש אליהם את שני המארת הגדלים וכתב את המאור הגדול וגו' ואת המאור הקטן וגו', אמר רח לפני צדיק רבונו של עולם איפשר לשני מלכים שישמשו בכתר אחד, אמר לה לכו ומעטי את עצמך. אמרה לפניו רבונו של עולם הואיל ואמרת לפניך דבר הגון אמעט את עצמי, אמר לה משול ביום ובלילה, אמרה ליה מאי רובתיה שדרגא שביהרא אמר לה בך ימנו ישראל ימים ושנים, לחמה נמי לא סגיאל דלא מנו ביה תקופתא. אמר לה זיל ליקרו צדיקים על שמך יעקב הקטן דוד הקטן שמואל הקטן, לא היה מיייתבה דעתה אמר הקדוש ברוך הוא הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח והיינו דאמר ר"ב בן לקיש מה שנתנה שיער של ראש חדש שנאמר בו חטאת ליי' אמר הקדוש ברוך הוא שיער זה יהיה כפרה עלי על שמעטתי את הירח עד כאן.

היו דו פרצופין צדיקים יחד מאירים כשהם בשקול אחד, ולא נקראו שניהם גדולים להיות שניהם בחבור אחד והוא בא בהם בשוה מן המוקד, והוא שניהם היה משתמשים בכתר אחד הוא המאור העליון המאציל, אז אמרה לפניו רבש"ע איפשר לב' מלכים סוד דו פרצופין שישמשו בכתר אחד והלא יש די באחד שיהיה לראש ולפועל, ולעצמה היתה דורשת כי אמרה אני אמלך על ששה קצוות, אמר לה לכו בתי ומעטי את עצמך ותהיי למה שכויעליהם הם מדרגותיה וזהו מועטה, ואף אם היא ראש עליהם לפי שאין רבוי מעלה וכבוד הוד והדר לה כי אם בהיותה עם זוהי ביחוד אחד ומעתה

ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך. המאור הגדול יח"ה המאור הקטן אליהם סוף המחשבה העליונה, בתחלה בהיותם שקולים היתה בכלל השם הגדול סוף ה"א אחרונה רשומה בו אות רביעית שלו להורות על ייחודה בו בשוה, אחר כך נתמעטה להקרא בשם אליהם ועז"א למה היא לכל הצדדין למעלה באות ה"א אחרונה בשבטם הגדול, ואז היא כגדולה רבוי עומה בהנהגת התחתונים וקצאת שם אליהם ומקטרוג כל משלה.

אמרה לפניו בשביל שאמרת לפניך דבר הגון וכו', ואם דרשה לעצמה מה דבר הגון אמרה. אלא דאי דבר הגון אמרה ובעונתה שאלה דבר זה, לפי שלא היו פנים אל פנים ואין קיום כי הערך אל התולדות לקיום ועולם, ומבימות על התכונה היא לא תשלם הכוונה. ואמנם נאצלו מתחלה בתכונה היא להיות הצרך בן, להורות על הייחוד ולהיות חז' כח בהל' כח אחד מזוג ולכול מחבור, הרחמים בדין והדין ברחמים, וזה תכלית הייחוד.

פגם הברית בו פגם את האמונה באותם מאה ושלושים שנה שפירש מאשתו חוה והיה מוליד "רוחני שידין ווליקין" כמסופר בחז"ל¹, זאת על ידי שעבדו בני ישראל עבודת פרך ב"ערות הארץ" בחומר ובלבנים, שהוציאה את כל הניצוצות הקדושות ממצרים על ידי "עשרת המכות"², שעל ידיהם נתגלתה ספירת המלכות שמצד הקדושה בכל עשר הספירות³, והפך את בני ישראל לעם שנולד מחדש⁴.

ימי השוביים"ם מיועדים אף הם לתיקון זה⁵, המתבטא במיוחד בתיקון⁶ מידת היסוד⁷ להיותו תשתית לשאר הספירות-מידות שמעליו, בברייתות הלשון והמעור וכמובא במאמרים הקודמים⁸, ולכן הפגימה בו הוא פגם

המודגשת גם לאחר מכן בספרי החסידות - הואה בימים אלו זמן שהועד לכל אחד ואחד מישראל לעבוד את אותו התהליך הרוחני שעברו בני ישראל בהיותם בארץ מצרים וביציאתם ממנה, כמסופר באריכות בפרשיות אותם אנו קוראים בימים אלה, זאת בעיקר על ידי תיקון קדושת הברית והשייכות הפנימית שבינינו לבין אבינו שבשמים, המתארת את השיבה והקירבה המוחלטת אל השי"ת באמצעות כל כוחות הנפש - על דרך המרחק הכתוב "שובו בנים שובבים"⁹.

מטרתו של שעבוד בני ישראל וגולותם על ידי המצרים - שהוא גם היה השורש והמקור לשאר השעבודים והגלויות הבאים אחריו - היה, לפי רבינו האריז"ל, בשביל לתקן את

קדושה תפול ההפכו, ושם בהגדה מבואר האין בגילוי מלכות הקדושה נפלו העשרה הפכים, כי לא יוכל להיות התגלות הקדושה רק בחסרי החשכת מהמדות, ולהשפיל הסט"א, להפילה בנוקבא דתהומא רבא.

כ"י כמובא במאמר¹⁰ **בספר הליקוטום** (פר שמוח) בזה"ל: **יציאת מצרים היתה דוגמת הלידה, וגם עשר מכות יש בהם דוגמה לזה**. המכה הראשונה, היתה דם, שאין פתיחת הקבר בלא דם תחלה, ואח"כ היה יוצא דם תחלה היה חנק העובר, ונטבע בדם שם כחות הטומאה. ואח"כ באה צפרד"ע, שהוא אד"ר, שחם תול"ש שנתקן על שיוולדת, שנגדעם יש ע"יבות במזמור (תהלים כ) "ענך ה' ביום צרה, ולכן הוא ציפור, שהם קולות ופטפוטי עופות בעת הלידה, ומכת חושך, כי ידוע כי ב' חדשים הראשונים העובר במגדול התחנות, ובג' האמצעים באמצעי, ובג' האחרונים בעליון, ובשעת הלידה מתגלגל למטה, ויושב בחושך צרוע לילה, ומכת בכורות, הוא הכנת כחות הטומאה שהיו לו בפנים, שאל"כ היו הורגים אותו. ואע"ג שהם היו מגדילים, כן דרכם יורד ומסטיין עולה ומקטרג. ואח"כ בעת הלידה יוצא הראשון אדמוני שהוא היצה"ר, כי אף שנהרגו כל שאר כחות הטומאה, עדיין נשאר יצה"ר, וכמו שהיה במכת בכורות שנהרגו כל הבכורות, ופרעה שהוא הגדול שבכולם כנגד היצה"ר נשאר חי, וכן היצה"ר נשאר בו, כי זה הוא כל כוונתו י"ת שיהיה בו יצה"ר ולפתח חטאת רובץ.

כ"י ראה בספה"ק **אמרי נועם** (פר שמוח, י"ב) ש"כ וז"ל: **א"י לפי המבואר בדברי האריז"ל** (בפיע"ח שער שח המצות פרק א) **אשר שיעבוד מצרים היה לאשר אותו נשמות היו מגולגלים מן הנהו טפות שיצאו לחוץ באותן ק"ל שנים של אדם הראשון, עי"ש**, וזה ויקם מלך חדש על מצרים, ונתחדשו גזירותיו בקושי השיעבוד, הוא מתחמם אשר לא ידע את יוסף; היינו, אשר הטטא היה שלא עשה חיבור יחוד עם בחינת יסוד שיהיה לחביו להשפיע אל הנוקבא, על כן יצאו לחוץ ונולדו אלו הנשמות. ועל זה ניתקנו ימי השוביים"ם לתקן זאת.

וראה מש"כ בספה"ק **יציב לב** (פר שמוח) בעניין זה בזה"ל: ונראה לי, **דהנה גלוי ידוע כי ימי השוביים"ם מוכנים לטובתו**, ובפרט על חטא הידוע (שער רוח הקודש, תקון כ"ב ע"ב סב), וצריך כל איש הירא ר"ת ובלבד שיקום בעוד חיטה, ויחדד האיש מחד, וישפטו שישאל בקש ומחשבותיו ותחבולותיו לתקן המעוות בהרה"ר ויודי תפלה. ואם עוד מלך שישראל בקש (תהלים כ"ב, טו-טז) חטאות נעוריו ופשעיו לא תזכור וגו', ואלו הם נענה באמתיה וכו'.

¹ וראה דבר נפלא המובא בספה"ק **אמרי פנחס** (שער ידי עבודת השי"ת אות ט) בזה"ל: בשם ר"ש, **בימי שוביים"ם מצויין ארנבות שקורין האזון להתפס, כי אז מתקנין תיקון ברית קודש, ואי' דהבא על הזכר מתגלגל בארנבת ואז מתקנים**.

² כמובא בספה"ק **אמרי נועם** (פר שמוח, י"ד) וז"ל: **איתא בכוונות האריז"ל אשר באם פגם חלילה לבמות ברית קודש בחצאת צרוע לבטלה, וכיון בימי שוביים"ם על מספר ס"ד, שהוא ג' פעמים כ"ח אהותן של ע"ב ס"ג מ"ה במיליו ומיליו דמיליו, עיין במשנת חסידים** (במסכת ברת שנט פרק ב).

ויש לומר דבר אמש, כי שלשה שותפין באדם הם שלשה כוחות, וכאשר פגם בהו שהוציא לבטלה, בלי השתתפות כח האם וכיבוליו כמו של מעלה להביא לידי פועל הולדה, אזי פגם בשלשה כוחות, על כן התשובה על ידי ג' פעמים כ"ח.

³ וראה באריכות על זה בספה"ק **בית יעקב** (פר רוח) וז"ל: **משרדתי תריה האודיע** **אמרינו כי ישנו ענין תיקון שוביים"ם**, ולבין מנהג ישראל בברייתו הוא שאר מתענין בשבועות האלה ב'ה, והחברה קדושה ביותר, ואח"כ עושין סעודה, להבין קצת שלא יהיה כמצות אנשים מלומדה, כי הנה מבוואר בש"ה יתן חלק ג' (תורה שבכתב) שאי שוביים"ם (ד"ה) **כי באלה הימים התיקון ביותר והזמן מסוגל לתשובה על עון החמור פגם**

שיצאו מאד"ר באותם ק"ל שנה, שפירש מן אשתו. והיה מוליד שדין ורוחין ע"י טפות ק"י, וכל אלו נתקנו בגלות מצרים העווא, ולכן בזמן המרישות אלו יש בהם טועה לקבל חשיבות האדם המעטנה כחם על קו הקיר, ולכן הם מתחילים מן פ' שמוח מפני שזו ה"פ היא היה התחלת השעבוד. ומסתיימים בפ' משפטים. לטעם שנתבאר שם ג"כ בענין סמיכות כי תקנה עבד עברי לא מלן תורה, כי אז נגמרו אותם הניצוצות להתקן. בענין כי תקנה עבד עברי (שמות כ"א) וע"ג, **גם דע כי עיקר אלו העניינות נתקנו בימים אלו. לזכר על עון שבטת זרע לבטלה, שעליהם תביב שוחטי הילדים וגו'** (שיעור כ"ד).

⁴ וראה מה איתא בספה"ק **אור לשמים** (פר שמוח) וז"ל: **הנה מבוואר על פי מאמר הקדמונים ז"ל** (ש' היתודים פ"ד מפע"ה) **על פסוק (ויקה ג' ד') שובו בנים שובבים, דהיינו שמוח וראו וכו', ויודע הזאת הוא עת רצון לעורר עצמו בתשובה, ושורש התשובה סוד אה"ה**.

⁵ עירובין יח ע"ב.

⁶ וראה מה איתא בספה"ק **אמרי אמת** (פר יראה) וז"ל: **איתא בספר חוט של חסד כי ספר שיהי יחקק בשם הארי' הקדוש ז"ל שהעשר מכות במצרים היו חקוקים למעלה באדם הבלעל מראשו ועד גולו ואחר כך באו למטה במצרים של מטה, זהו שכתבו וישע משה ואהרן וקרא כאשר צוה ה' אותם כן עשו, כן עשו היינו שגם בשורש שבמים נעשה כן, צריכים רק למטה כחודו של מחט**.

⁷ כמשי"כ בספה"ק **מגן אברהם** להמגיד סטריקס ז"ל (פר שמוח) וז"ל: **ולכן כמשך הזמן שבספר שמוח** שהוא נגד בחינת חיה סוד החכמה תהיה **אזי הוא זמן תשובה בבחינת שובו בנים שובבים**, שישבו אז בני ישראל על עון המר של חטאת נעורים, שיזכו לבחינת יציאת מצרים ערות הארץ לטהר את נפשם מכל ההוזהות ויהיו ראויים לקבל השראת אור הקדושה למצרים, כי בפרשת שמות נכתב הענין שבאו בני ישראל למצרים מקום המזהום מכל הארץ כבדי שטיהרה ועצמם מזוהמתם, ולכן צריכים ארז להתענות ולשוב בתשובה לטהר את נפשותיהם מזוהמת פגם הברית. ובסדרות ארז בא נכתב הענין מעשר מכות שבאו על המצרים, **ואיתא בשם האריז"ל מהעשר מכות באו עליהם מהעשר ספירות הקדושים, וספירה העשירית היא בחינת חכמה שהיא המקור לכולם, והספירה נמשכת מנשם מנחם ולכן אז הוא עת התענות ולחקן מה שגמגמו למלכות קדושה, והכה כנגדן בקליפת בחוץ גמור ומוכפל, וז"ל שם ויצאה המכה זו של חושך מחכמה מלכות קדושה והכה לחסד הזכר דקליפה, עכ"ל**.

וכן איתא בספה"ק **באר מים חיים** (פר א"ב פרק ח) בזה"ל: **כי הנה נודע לבהמים בסוד ה' כבתי מן האריז"ל** **אשר אלו עשר מכות שבחיי הקב"ה על המצרים במצרים היו נגד עשר ספירות הקדושים אשר אז זה לעומת זה ברא אלהים להבדיל באלף אלפי אלפים על ארץ שיעור וכו' עשר ספירות קליפה וכל מה מכה ומכה יצא המכה ממדה הקדושה אשר בקדושה והכה אל המדה שכנגדה בקליפה ועל ידי זה נשברו ונכנעו ונפלו כל אלהי מצרים ופרעה וחילו**.

וכן איתא עוד בספה"ק **דברי חיים** (פר א"ב) וז"ל: **ונהו ידוע מהאריז"ל** **כי המכות היו יו"ד, שנתגלה קדושת כבוד מלכותו בעשרה מדות, וכנגדו ענין הסט"א, כי בהתעלות**

"שזבו בנים שובביים"

השובביים עקתה זו היא יסודית ומקשה להתעלם ממנה^{לה} [ועל ענין הבת-קול' שכלל יום ראה במאמר לפרשת אמור].

בימים אלו - ובפרט בשבתות שבהם - מוטל על האדם לגלות את הדמיון שב"שובבות" ו"לשוב" אל נקודת ה"בנים אתם לה" א-להיכם" - "שזבו בנים שובביים", אל נקודת החיבור שבינו לקונו מתוך אהבה שאינה תלויה בדבר, להרגיש את המציאות האלוקית ואתה הוא מגלם במלוא מציאותו^ב - הכוללת שבע מידות ורגשות^{מא} - בבחינת "ברא כרעה דאבוה"^{בב}.

כאשר האדם עושה זאת הוא מאחד בין ספירת המלכות

ספרי החסידות הולכים אף הם בדרכו של רבינו האריז"ל אלא שכמו בכל דבר הם מאריכים ביכולתו של כל אדם להשתנות בנקודת פנימיותו^{לה} ולצאת מן ה"מצרים" הסוגרים על חירות נפשו על ידי צעקת הנשמה בימים אלו - ימי השובביים - כמאליה, ובעוד שכלל יום ויום בת קול - שהיא לזעקה פנימית - בוקעת ויוצאת מתוככי נשמתו של האדם הלוחשת לו "שזבו בנים שובביים"^{לה} - שזב ויחבק את אותם דברים שנעשו שובביים ומרדניים^{לה}, הרי שבימי

עמד כנגד זה והיה שלים על עינים שלא ימשכו אותו ברשתם, (ענין ביטול כל פרשת ויחי), ולפיכך זכה לצבור "בר" (מקץ מאה שנה) שהעלה הר"ב ניצולין כידוע.

לה כמובא בספרה"ק ייטב לב (פר שמוט) בזה"ל: ואמנם לא המדרש עיקר אלא המעשה, והאיר לוו הדרך נלך בו לעורר בתשובת בימי השובביים להעלות כל אחד הנצוצות הקדושים השייכים לנשמתו. וזה שרמו בסופי תיבות מצרימה את יעקב איש וביתו, תשוב"ה. וזה שרמוני שמ"ת, מפני שי"בת ת"קום, כפירוש הוזהר הק' (פינחס רכז ע"ב) תקום בתיב"ת, אלא וכלל שפפשו במעשיו ומחשבותיו היטב בינו לבין קונו, לתקן נפשו ורוחו ונשמתי אליו יאסוף כל הנצוצות הקדושים הנלוים אליו, ואז יאגלנו גאולה שלימה במהרה בימינו אמין.

לה ראה מה שמוזכר בספר שיח שרפי קודש (פר שמוט) בזה"ל, ואלה שמוט. החי הר"מ צ"ל אמר שהצדיקים הי אומרים שפרשיות הללו (שובביים) יוכל לתקן, ובודאי כאשר הצדיקים אומרים כי הוא.

לה וכמובא מהבעש"ט ז"ע"א בספרה"ק בן פורת יוסף (בהקדמה ד"ח ע"ג) בזה"ל: בענין הכרוז היוצא למעלה שזבו בנים שובביים (וזהו נש"א דקדו"ן שכלל יום ויצא בת קול ומכריז וכו' כדלעיל) ויוצא דקשה ממה נפשך, אם הוא להעלות למחלמה לעליון, הכרוז הוא ענין המחשבה וכמו שכתב ב"א יוסף אור כי כרוז הוא בגימטריא ע"ב קס"א וכו' סוד או"א המחשבה, ולכן אין לו רעש שאינו מחרר בתשובה מצד שמיעת הכרוז במחשבה, כי למעלה אין אומר ואין דברים (התל"ס ע"ב) רק במחשבה, ולפעמים הכרוז כפי הקטנים והטובים מיום שחרר בית המדרש, כמבואר בס"פ פרק קמא דב"ב (ירי"ב ע"ב).

לה מנשי"כ הר"ה"ק בספר פני משה (אות השני, ערך שמו) ז"ל: והוצא לשלישי חכמתך ודעתך היא שובבתך (שע"ה פ"ג י). והתאר וילך שזבו (ש"ס ד"ו פ"ג). שזבו בניים שובביים (דומיה ג' ד'), כולם ענין המרד. ויש מפרשים מזה כי חז"ל שזבו נחמתי (ש"ס אל ע"ט).

וע"ד מנשי"כ בספרה"ק מאור עינים (פר בראשית) ז"ל: דעת לשון חיבור מדרגה החתונה העליונה זהו צדע שלם על דרך (דומיה ג' ד"ב) שזבו בניים שובביים, ר"ל דברים שנעשו שובביים משלשון וילך שזבו בדרך לבו תשובו ותדבקו יחד. אמנם יש שלא זכה לדעת אפילו ב"י"ג שנה ונקרא קטן. והאדם שאין לו דעת מתפתה אחר יצרו.

לה כמובא בספרה"ק קדושת יום טוב (פר שמוט) בזה"ל, והנ"ל, כי הנה ימי השובביים אתיו, אשר בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת שזבו בניים שובביים, ועתה הגיע העת אשר כל אדם צריך ליתן אל לבו האין פגמו הגיע עד שמי שמים, וישבר לבו בקרבו באמת לנקות ולטרה את עצמו מכל חטאיו ופגלי מים תרדנה עינו, וקודם לב דבר צריך לעמוד על המשמר לתקן מקור חדרו, כדאיתא (דיוטלפני פיות ב"ה הר"ה) על רואה לב חומד וכו', וא"כ בראשונה מגיע הפגם בראיית העין, אשר נתן לו רשות לראות בכל מה שמתארה ולא עצר עיניו מלאות ברע.

וכן כתב בספרה"ק תולדות אהרן (פר שמוט) ז"ל: לכן צריך אדם הישראלי לחשוב בכל יום שאין לו בניה"ק ותיב"ק עתה ואנו גולים בארץ נעמים הטמאה כדי לברר הניצוצות הקדושות שנפלו בחשיבה בין העמים. וגם כל זמן ונפלות ניצוצות מכל אדם מחטאת נעורים, ועיקר התיקון הוא בימים של שובביים כמבואר בהאר"י ז"ל, ובפרט בימי שבתות. על פרשות הללו, שחשפה שקורין בראתו שבת הוא הגלות. על הזמן כמבואר במ"א. ומקודם צריך לתקן הברית קודש ואח"כ יבא לבחי' דעת, ואז יודע גדול גלות השכינה.

ולכן יש הקדוש של חסד והוא שם חב"ו^{לה} (פר העמידה פ"ט"ז), שהוא ר"ת חכמה בינה ודעת ששכלל פטרות הללו הוא עיקר העלאת הניצוצות הקדושות. וזה הוא שרמוני בכל יום בת קול יוצאת, היינו שבא הרחוק תשובה לאדם מהר חורב, שבה"ק חרוב הנקרא הר. א"כ השכינה אומרת שזבו בניים שובביים בימים הללו תתקנו הניצוצות מתחילת, ובפרט בימי השבתות כנרמז, וזה שובביים היינו שרי"ב ב"ים שהיום

נקרא בינה שהוא עלמא דחירות, והוא ש"ק, ואח"כ תדעו מה הוא גלות השכינה. ולכן אמר דוד נפש ש"ש"ב היינו נשכיל לך שבת בעתה לבחי' שובביים, ולכן אמר וחסאתי נגדי תמיד (תהלים נ"ג ה), שזה החטא הוא תמיד כמבואר. ודוד היה נפש כלל ישראל (ע"י חז"א וע"א: ר"ב קט"א ח"ב ד"ב ע"ב), לכן התפלל בתפילותיו על זה. וזה הוא שאמר ניחתי כמעגלי צדק, שהוא בחינת ביה דמניה דינין מתערין (חז"א קמא ע"א), ואזי כשאתקן אותו החטא אזי גם כי אלך בגי צלמות לא אירא "רע" שהוא אותו החטא, כי אתה עמדי, שאות שבת שרוב עלי, כמבואר במ"א (ר"פ י"ט) שאות ברית ואת תפילין ואת ש"ק הם כולא חד, ואזי נתגלה תר מלכות בש"ק בעלמא דחירות, וזאת הבחינה נקרא כ"ן, שכתר נתגלה בשער הגנון, ולכן אמר דוד לא עשה כ"ן לכל גוי (תהלים ס"ב, ק"ה) שהם מאחריים וללא מיעו"ן אנפין.

לה כדאיתא בספרה"ק פרי צדיק (פר שמוט, אות ח) בזה"ל: שובביים הזמן לתיקון מנם הברית כמו שאמר האריז"ל וכבר אמרנו שעיקר זמן התיקון נשבתות שבחן. דשבת בראו דברית ושב ושמרו בוזהר הקדוש (ח"ב צ"א א' ו"ט) צדיק איהו שבת (מנשי"כ ד"ב ב' ד' וזה"ל) תשא וקדושת השבת שמתחשב כל שבת היא קדושת הברית שפורין בה.

וכ"כ בספרה"ק אמרי נועם (פר שמוט) ז"ל: והנה ידוע אשר עיקר השמירה הוא קדושת ש"ק כידוע מספרי ומספרי צדיקים. על כן שבת עולה כל הנחו שמוט, מספר השט"ן עם מספר בני פעמים קנ"א, עם הששת עולה כ"ו, הכל עולה שבת. על כן התיקון הוא בימי השובביים לדבק עצמו בקדושת שבת, ולשומר לשבתות שבחן ימי השובביים כקדושתה לפלא, והוא תיקון לכל ימי השובביים. והוא הרמוז בקרא שלפנינו, תיכף בתחילת ימי השובביים, שהוא ענין ירידת מצרים להעלות הג"ק כידוע, רמזו ברת"ש שמוט בני ישראל ש"ב, פעמים קנ"א כ"ל. והר"ת של ראלה שמוט בני ישראל הביאים מצרימה את, עולה השט"ן, ונחטר עוד לרמוז השם העולה כ"ו, ונרמז זאת את יעקב איש שהוא ס"ח שבת, שהוא כולל מספר כל השמות עם שם כ"ו הג"ל ובוה מנשי"כ ושהיוני. ושמועין את בריה, וזוכין לשבת באלו הימים, כמו שנרמז מצרימה את יעקב איש וביתו ס"ח תשוב"ה.

לה כדאיתא בספרה"ק צמח צדיק (פר שמוט) ז"ל: וזה גם כן ענין השובביים, שהימים האלה מסוגלים לשבת בתשובה שלהם, להעלות הניצוצות הקדושות מהארצות, ולקרב קץ הגאולה (שער הירוק פ"ה כ"ז), וכל זה על ידי שזוכין להכנעה ושפלות וכו', ועל ידי זה אין מקום לדינים לשרות עלינו, כי אינו כלום ואינו תופס מקום, ומדרך הטוב להטיב וממילא נמשך השפעת חסד והרמים אמין.

לה ראה מה דאיתא בספרה"ק פרי הארץ (פר ש"ה) ז"ל: והנה ענין פדיון פטר חמור בשה הוא ענין עליות משכבות זרות ורעות ענין הסודות כי באו אל קרבה ופטר חמור מחשבה טובה עולה איזה מחשבה זרה ממינה שכבר הוריד אותה ורצונה להתעלות, כענין גלות מצרים שהיה על אהבה זרה כידוע בספר הזהר ארצ"ה חלל עניני שובביים. ואחרי הגאולה מתאם אשר בין המצרים בשרם (דיוטלפני פ"ג כ"ג) גלות חמור ולבנים צונו השט"ת בפדיון פטר חמור שהוא ראשית חמור שהיא האהבה שהוא ראשון לחדישיו כי ימי הבנין שבישראל הנקראים בכור (שמוט ד' כ"ב) ומצוהו לפדותה בשה לכהן שהוא חסד (ענין חז"א י"ט ע"ב) והעלאת כל החסדים והרבותו בלת לה' לבדו. ואם לא תפדה וערפתו שהוא לבלות אותו שהוא דרך הירוק והקליפה שלא להשתמש בו כלל אם אינו יכול לכוון לשם מצוה לבד ולא להנאת עצמו, כענין מצוה ביבוס יותר וכו' לדעת אתה בכל דרכי משכיל כן יהי ציון ארצו, ואלה הוא הפסיד ממונו של כהן שהוא הכניס אהבות החוצה לפיכך יופסד וכו' ויהו רונ מדרכיו ונלכה בארחרותיו בכל דרכי דעה.

וכע"ז כתב ג"כ בספרה"ק תולדות אהרן (פר שמוט) ש"ב ז"ל: שובביים הם כמו עשרת ימי תשובה, והוא זמן שמקובל התפילה בבחי' כמו עש"ת. והנה כלל ענין שובביים הוא לתקן את המדות ולקדש החושים לשמור עצמו מעצבות וכעס וגואו.

לה רש"א ב"ב קל"ח ע"א.

ומוטב להשתעבד בביתה של תורה ולצמצם את כל מעשיו ותהלוכותיו שיהיו בדרך התורה ולא להשתעבד לתעניתים וסיגופים¹², שהרי עיקר התשובה היא ההכנעה והשבירה שבתוך הלב פנימה, וכמו שאמרו חז"ל בברכות¹³ "טובה מדרות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות"¹⁴.

וזה נעשה בעיקר על ידי לימוד תורה שבעל פה וביורור ההלכה, כי על ידי שהאדם מברר ההלכה והאמת הוא במקביל גם מברר הטוב מתוך הרע שבנפשו, שזה עיקר התיקון הנדרש בימי השובבי"ם¹⁵ להוציא הניצוצות הקדושות מתוך הקלי' ולברר את הטוב מתוך הרע, ואף שגם בשאר ימות השנה מוטל על האדם לעשות זאת, מכל מקום בשובבי"ם הוא עיקר הזמן המסוגל לכך, ולכן הוא מורכב ממ"ב ימים המקבילים לאותם המ"ב מסעות שלפי ספרי החסידות עובר אותם כל אדם בדרכו להעלות את ניצוצי נשמתו ולהעלותם לשורשם במקום עליון¹⁶ [ועל המ"ב מסעות עיי' בפר' אמרו].

דבר זה מקורו כבר בדברי האריז"ל עצמו¹⁷ שכתב כי כל תשובות המשקל הוא רק למי שאינו תלמיד חכם, אבל מי

ימי השובבי"ם בחדשי טבת ושבט

וכבר הובא לעיל בשם הפרי מגדים והאליה רבה כי אין דבר זה במקרה שנפלו ימי השובבי"ם דווקא בפרשיות אלו של גלות וגאולת מצרים כי עניין מה שהיה שם נשפע בכל שנה ושנה מחדש, וכמבואר בספרי החסידות¹⁸ שימי השובבי"ם פותחים בפרשת שמות שאז הוא תחילת תיקון הברית ומסתיימת ברוב השנים בפרשת משפטים ששם מסתיים

זקני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקצק שההילוך בדרך התורה הוא הגדול שבסיגופים לנוף, ע"כ¹⁹, ומוכן שהאיש השם שכמו להשתעבד לתורה, הן בניעת הלימוד והן בצמצום תהלוכת מעשיו עפ"י דרכי התורה, מועיל יותר מכל סיגופי הגוף.

²⁰ שם משמואל שם.

²¹ ז"ל ע"א.

²² כמבואר בספ"ה שם שם משמואל (פר יח, יח, תע"ב) ז"ל: "והנה קרבו ימי השובבי"ם, ימי התיקון על פגם הברית, ישים האדם הדברים אל לבו וטובה מדרות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות ככש"ס ברכות (ד). וגם על דרך רמז שובבי"ם הוא מלשון שבידה, היינו להיות לבו נשבר בקרבו, מלשון (הושע ח) כי שבבים יהי' עגל שומרון, וזה יותר טוב מכל תענית ימי השובבי"ם. והוא רחום יכפר עון.

²³ ראה אהב ישראל מטובא לעיל, ועיי' עוד בספר שיח שרפי קודש (שובבי"ם) בזה"ל:

בשם האדמו"ר מסאכטטשו ז"ע שאמר אצל השלחן בזה הלשון כשהייתי בגור אמר החי הרי"ם לר' ברוך טייטשני, ברוך, זכור אתה כשהיינו בקאצק מה שהיה אומרים בקאצק כי הסודות האלו צריכים לעיין בו בכללה ותוספות. וסיים האדמו"ר כי במזרח כהזוהר שאם מבררין הלכה גם האיש נעשה מבורר בעצמו עד כאן. והיא על ידי יגיעה שאדם מייגע על ידי זה נעשה הגוף מבורר, והימים האלה העיקר לברר בו רע מהטוב כמבואר בספרי המקובלים ע"כ.

²⁴ ועיי' עוד בבריכות נפלאה מה שמבואר בספ"ה שם מגן אברהם להרה"ק הגריד הרמ"ק ז"ע (פר' שמות), עיין שם ותמצא נחת.

²⁵ וכמבואר בספ"ה אהבת שלום (פר' שמות) בזה"ל: "זו הוא עיקר כוונת שובבי"ם, להוציא הניצוצות הקדושים מתוך הניצוצות. ולהוציא צורך התשובה שלימה, כי עיקר הביורור הוא על ידי תשובה, היינו שישבו הניצוצות הקדושים מן הרמיתים אל מקומם ושרשם.

²⁶ ראה להלן בספ"ה אהבת שלום.

²⁷ כמבואר בספ"ה רמתיים צופים (סיפון ד) ז"ל: "ואפשר לפרש על דרך זה מאמרם (הגיגה י"ג) שוב בנימין שובבי"ם חוץ מאחר היינו שבחדשי שובבי"ם תלמיד חכם מחויב לעשות תשובה גמורה לאחר שהיה תלמיד חכם אין צריך לתשובה רק בהרהור לבד. וכמו שכתב האריז"ל של התשובות המעשיך הוא רק למי שאינו תלמיד חכם כ"ל. וזוהי תראה דברי אדמו"ר ז"ל כי כל רז לא אניס ליה כי הספר שארית ישראל לא נדפס אז וכתבתי זאת לידע ולהודיע בדבריו ז"ל.

²⁸ ראה בספ"ה פרי צדיק (פר' שמות אות א) שכתב ז"ל: "וזהו פרישיות השובבי"ם שהוא

זמן תשובה לבנים שובבי"ם בתיקון הברית בדבר שאין התשובה מועלת כמו שנאמר בזהר אבל יש לו תיקון על ידי דברי תורה שהוא מחכמה שהוא למעלה מתשובה שהוא מכינה כמו שאמרו ולבבו יבין ושב.

²⁹ ואלו דברי קדשו (פר' שמות): והימים האלה הם ימי ירידה ימים הנמוכים ימי שובבי"ם, וידוע כי הימים האלה מסוגלים לתקן חטא המה, אף שהחובין סגיאין וסלקין לעילא לגבי אר"א, שהפגם נוגע במוח ובחכמה למעלה מהמקור התשובה שהיא נוגע רק עד מדת בינה כנודע, ובינה לבא, ועד"כ (ישעי' ה) ולבבו יבין ושב, וז"ל הוזה"ק (ח"א ס"ב) דאין מועיל תשובה, עכ"ל כשמשימם אל לבו נגעי לבבו איך שנתרחק עי"ז מאור מני מלך חיים, וכי אין לו עתה שום מנוס ומפלט, וגם אור הדעת נחשך לו שנסתלק ממנו המוחין קדישין, והוא בבחי' אלם, וכמ"ש בס' המקובלים עה"פ (תהלים ב, ג) נאלמתי דומי, היינו כי נעשה כביכול משם הק' אלקיס, אלם, והטעם דר"ם יו"ד ה"א, ואם מהתבוננות הזה נעשה נכנע וטפל רוח ולבו נגזר לגזרים, ומאמין באמונה שלימה ברוממות הבור"ה בבחי' פתי יאמינו לכל דבר (משלי יד, ס"ו), שלפי ערך יקרת רוממותו ית"ש יכול להשיג ולהעלות אף נפשות ישראל שהם בעומק הארץ במדרגה התחתונה, ככח אמונתו החזקה הוא מתתקן ומטהר המוח והחכמה, כי חכמה ואמונה במקום אחד יתלכו כנודע דברי הרמב"ן בס' אמונה ובטחון (פ"א), וזה מהא"כ (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחי', באמונתו החזקה מתקן מדת יסוד שנקרא עי"ז צי"ע. ולפעמים ע"י הזמן בחי' שנה מעשין' נתעורר להם אור שיוכלו לשוב בתשובה. וכן הקריאה ג"כ מעורר להם, כי בקריאת הפרשיות מרמזים אף שהי' ישראל בתכלית הירידה ורח"כ ועהל מן הארץ כמבואר במד"ר (ה' ג), והירידה הוא לצורך עלי', וכש"כ "אנכי ארר עמך מצרימה וצ"ע" ו"אנכי ארר עם עליה, כי עמו אנכי בצרה, וכביכול מעלה א"ע, החלק "אנכי, הוא החלק יעקב שנפח בלב כל איש ישראל.

³⁰ כמבואר בספ"ה פרי צדיק (פר יח, יח, אות טו) בזה"ל: והנה כתיב שבת בשבתו שכל שבת יש לו קדושה מיוחדת והיא קדושת הפרשה שקורין בה ובשבת זה קראו במנהג בפרשת שמות שהוא התחלת התיקון לקדושת הברית שהוא שלימות קדושת ישראל. והגמר מהתיקון בפרשת משפטים שהוא סוף שובבי"ם בפסוק, כי תקנה עבד עברי כידוע מהאריז"ל. כי עיקר עבודת צופים היה לתקן גפם הברית ועל ידי זה זכו למנוח תורה וכתוב, כי לי בני ישראל עבדים וגו'. ובפ', כי תקנה וגו', הגם שאמרו (קידושין ע"ב) און ששמעיה וכו', כי לי בני ישראל וכו', עם כל זה זכה על כל מניס להיות עבד עברי והוא גם כן מבחינת התיקון הנזכר.

שובבי"ם בפסוק "כי תקנה עבד עברי" כמובא מהאריז"ל¹⁰ ששם נגמר השעבוד של בני ישראל והשלמת קדושת ישראל, ובשנה מעוברת מסתיימים ימים אלו בפרשת תרומה ששם נאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - בתוך כל אחד ואחד, כי על ידי כוח התשובה שבימי השובבי"ם האדם הופך להיות בית מדור ומשכן לקומת הקדושה¹¹, ויש שהמשיכו ימים אלו אף אחר פרשת תרומה שמשם ואילך הוא כבר התחלת העבודה דשמירת הברית ולא תיקונו, כי היא רק לכוון אותו שיחפוץ אל האמת¹².

וכתב בספה"ק קדושת לוי¹³ שעל ידי שהאדם יוצא

¹⁰ כמובאר עוד שם בספה"ק קדושת לוי (דודש לפורים) בזה"ל: לבאר מאמר חכמינו ז"ל (תענית טט) משכנס אדר מבין בשמחה. כי עיקר השמחה לאדם בהעלות הנצוצות לעבודתו יתברך שהנצוצות נעשים לאדם שמחלה אצלם כמו לבוש ובה מגיע לו השמחה. וקודם אדר הוא שובבי"ם שהוא העת העלאת הנצוצות לקדושה, ומשהגיע אדר כבר הגיע העת שהעלה אותם מקודם שובבי"ם ועתה באדר נעשים לו מלבוש וגלגל כן נקרא שמו אדר ללבוש כמו אדרת אליהו. וזהו מאמר חכמינו ז"ל משכנס אדר, כשהגיע אצלו הלבוש מנצוצות הקדושים שהעלה שובבי"ם. מרבין בשמחה. כי בא לו השמחה שמעלה אותם.

¹¹ וכ"כ בספה"ק פרי צדיק (לרח"ט אהרן ב) זול"ק: וזה ענין חודש אדר הבא אחר חודש שבט שנוצר באת צ', והיינו גמר התיקון של שובבי"ם הבא מכחית צדיק הכובש את יצרו כיצודע שזהו שלמות התיקון של קדושת הברית וזוהו באים לחודש אדר שנעשה לישיב לב שמחה. וזהו מרבין שנתברכה השמחה על ידי האור זרוע לצדיק שנעשה מהתגלות כח הארת תורה שבעל פה כ"ל.

וראה עוד בספה"ק תולדות אהרן (פר שמות) שכתב זול"ק: שובבי"ם הוא שוב בים, כי ש"ם הוא נשמות ישראל כנסת ישראל שהיא השכינה, כי שכינה הוא אותיות שכן י"ה, שהוא דחילו ורחימו. וזהו י"וד - יראה, מ"ם - אהבה, ואחר שובבי"ם הוא ת"ת - שהוא התפארת, שיש להשילת תענוג.

עוד כתב בספה"ק פרי צדיק (לרח"ט שבט, אהרן ב) זול"ק: וכן הזמן בחודש שבט שכולו מפרשיות שובבי"ם שבהם הזמן לתיקון פנים הברית. רק מקצתה הם בטבת שהוא ההכנה להאר. ואחר כי הסיים באדר הברית מלכות התיקון שמוצא שורש הפגם (נתבאר למעלה) וחודש שבט כולו מיוחד לתיקון הפגם. ונזמן שובו בנים שובבי"ם שאמרו (וימא טו) דמעיך ארת שובבי"ם. שהתשובה רפואה למפרע ולא כבעל מום שנתרפא. והיינו שחשך שנעשה זדונות כשגונג על ידי התשובה מיראה מצד האדם באתרעותא דלתתא. השם יתברך מעורר באתרעותא דלעילא שובו בנים שובבי"ם דמעיך ארת שובבי"ם אתם לעשות תשובה מארבה. על ידי ידבר יתורה שזהו תיקון גם לפגם זה כמו שאמרו ממה שאמר לכולם שכל שורפא. ויהיה נעשה מתוקן מעיקר.

¹² כמש"כ בספה"ק אהבת שלום (פר שמות) זול"ק: הנהגה ידוע שבתפישות אלו, שהם שובבי"ם, יכולים להעלות חלקי נצוצות נשמות מהמסטרא אחרא. ולכן תקנו חכמי ז"ל לקרוב בכל שנה בסוף שובבי"ם בפרשת שקלים שהיא פרשת ית תשא. לחירות השני נישאות ראש אדם שהתיקון היא בשבועות הללו.

¹³ כדאיתא בספה"ק זרע קודש (פר שמות) בזה"ל: בימי שובבי"ם כתוב לכוון בשם (ספספיה) שגימטריא על צב"א, כי במצרים היו פרים ורבים במאוד בכח השם צבא"ת גימטריא עה"כ פרו"ו רבי", והוא אותיות צבא אות. והוא גימטריא עה"כ מילוי של שם שד"י, ומי שפוגם בו באות ברית שלו ופגם באות"ת מצבא"ת פרו"ו לתקן בכח השם הזה שג"י על צב"א. ולתקן השם צבא"ת מילוי שד"י כנ"ל.

והענין שאמרו קדמונים להענות שובבי"ם, כי הנה היא חשיבות קורן שבת ושבט ששה חודשי קשים, כי כל סדר השנה, כל ימי אדר שיש בו טובים לוי, ומתמו אלו ואלו היה לס"א אחיה בהם, ועל ידי תפילת משרע"ה שנאמר לו ביום הכפורים סלחתי כדברך נתבטל, והראשית מארבעים יום היה באלול ולכן הם ימי רצון וטובה, ושכרי חסון כפילו הם ג"כ שלנו, ונבט שבט אדר היה כנ"ל בנה החשיש של תמוז אב אלול, שכן המן שהפיל פור ונפל באדר שמח שהיה סבור שיצליח, והנחף גם אדר לנו לשלשון ולשמחה כאלול, והוא גם כן דוגמת אלול שקדם ראש השנה, כי ראש חודש ניסן הוא גם כן ראש השנה כמו שאמרו ז"ל (יר"ב ב).

¹⁴ כמובאר בספה"ק פרי צדיק (פר שמות) אות ב) זול"ק: ואיתא מהארי" קדושת דפרשת שובבי"ם זמן תיקון לפגם הברית והיינו עד פסוק כי תקנה עבד עברי דכבר אמרנו דפגם זה גורם עבדות ונענש שבע על ידי פגם הברית דחם בתירבה נתקלל לעבד (ויג' שמות ט) מא ד) ועל זה נאמר כי תקנה עבד עברי שפגם בזה עד שנמכר לעבד. מכל מקום בשביעית יצא שיש לו תיקון על ידי קדושת שבת תתאה וכמו שאמרו דשמירת שבת מועיל אף לחילול השם דעבודה זרה דאנוש ובודאי מועיל לזה גם כן. ואף מי שנתעבת בחטא עד שאמר אהבתי את אשתי ואת בני אף שחשבה ככהמה וכמו שאמרו (קדושיין טט) ולד' במעי שפחה כענינית כולד פגום בהמה דמי אף הבנים בכלל זרעו והוא אומר אהבתי את אשתי ואת בני. מכל מקום יש לו תקנה בויבל והוא קדושת שבת עלאה שהוא שופר גדול כמו שאמרו בזהר הקדוש (בשלה מ) דהשופר גדול יעורר שיבוא אף האובדים בארץ אשור שנתקעו שם ולא ידעו שורשם כלל והנדיחים בארץ מצרים דהיינו שידעיים שורשם כמו במצרים שהיו מצוינים שם ומכל מקום היו מוקפים בקליפה כעבור במעי אמו ועל ידי השופר גדול יובלא עלאה יעורר השם יתברך בלבם ההורו תשובה באמת שבודאי אין הפירוש שעל ידי שמירת שבת אפילו עובד עבודה זרה כאנוש מחולין לו בכדי.

¹⁵ כמובאר בספה"ק אמרי נועם (פר שמות) זול"ק: והנה ימי השובבי"ם הם ימי התשובה, להעלות לוי"ק שורש נשמות ישראל, ולתקן קומת הקדושה שיאה בשלימות. על כן קורין אלו הפרשיות של ירידת מצרים, ויצאת מצרים ברכוש גדול בהעלות כל ה"ק. והכל על ידי תשובה. וזה שאמר פירעה (שמות א ט) הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, היינו שנתברך ונתחזקו ממנו נקרא שמו אדר, כש מעלים כל הכוחות שנפלו בקליפה. ולזה רמז ע"ם בני ישראל עולה תשובה, כי הכל בכח התשובה. ועל כן ימי השובבי"ם הם עד פרשת תרומה, שנאמר (שמות ח ה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כי נגמר כל הקומה ת"ר אלף נשמות, ואחר שהתחיל עליהם. על כן תרומה עולה תר"א, ר"ת ת"ר אלף נשמות כנ"ל.

¹⁶ כמש"כ בספה"ק קומץ המנחה להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (חלק ב, אות עט) זול"ק: ולכן כתב האריז"ל פרשיות שובבי"ם עת לתיקון הברית שהם תורה כי מפרשת תרומה והולאה ההתחלה לעבודה וכידוע שסוף כל מדריגה ההתחלה למדריגה שלאחריה וכבר בארתי במקום אחר כי סוף נקרא בכל דבר משעבר רוב אותו דבר ושובבי"ם הם הרוב מאחד עשרה פרשיות שבספר שמות, והוא תיקון הברית מה שאין כן יראה הוא רק שמירת התורה אבל אל תיקונו שיאה כל תאוותו רק לדבר אמת רק ההתחלה צריך להיות בכבישה.

¹⁷ ואלו דברי קדשו (פר שמות) וזהו שאנו מעברין חודש אדר דייקא, כי החודש אדר העיבור הוא נגד שבט לוי, והוא נגד מלת אל שבתל במציאות ולמה אין מעברין רק חודש אדר וגם נבט נקרא שמו אדר, כי הכלל חודש שפלו חודש תמיז שובבי"ם ושובבי"ם מורה על עליות נצוצות מקליפה מסטרא אחרא וסטרא אחרא הוא עשו ועשו אדרתא שער נקרא שער עשיר ירידות עיזים, כי זה הוא מעברין השנה ממתת ה"א יום ששת המחה יתירה על ימות הלכתה. באמת זה הוא תענוג גדול להנרא ברוך הוא כשהנצוצות יש להם עליות למשל כשהבן הרחוק בא אל אביו או יש לאב יתרה תענוג כמובאר ברבותינו ז"ל (סנהדרין טז) במקום שבעלי תשובה עומדין בו. וזהו הרמז כשנכנס אדר כשעולין הנצוצות מסטרא אחרא הרמז מבלת אדר משלון אדרתא שער כשהנצוצות יש להם עליות מנצוצות מרבין בשמחה. וזהו מעברין חודש אדר שבעיל י"א יום הרמז בעשתי עשרה יחיעות עיזים כנ"ל גם כן מורה על עליות נצוצות להכנס בקדושה והמבין יבין.

להתיאש^{ט"ז}, ואפשר לחזור בתשובה אף מהחטאים הגדולים ביותר^{ט"ח}.

דווקא מתכלית הירידה כך גם בכל שנה ושנה נשפע עלינו מלעילא כוח ואור זה, "וזה מורה לנו שאין

בקצה השמים, ר"ל רומז לפגם הברית ח"ו, כי קצה השמים נקרא היסוד כנודע, והנדחים נקראים הניצוצות הנדחים על ידי פגם הברית ח"ו כנודע, מש"ם יקבצך ה', ר"ל משם לשון שממון אם תהי שמש אצלך בהנעה, אז יקבצך ה' אלקיך, ר"ל יתוקן החטא ויקבץ הנדחים, ומש"ם רומז לעולם התשובה סוד הבינה יתקן ה' עתדה"ק ששמעת: הגם שבסה"ק אור לשמים מביא באופן אחר מעט אכן כן שמעתי ממורי הקדוש זצלה"ה.

עוד כתב בספה"ק שם משמואל (פרשת וירא, לשבת וירח שבט) בזה"ל: והנה בקצת מקומות בזה"ק שחטא משז"ל ר"ל תשובות קשה, ופעם איתא בזה"ק כי בהחלט אין מועילה לזה תשובה, ובמק"א אמרנו שע"פ להתחיל לעשות מחדש תניקון שנוכל בודאי מועיל, ולא גרע מגר שנתגיי. ובאמת כי לא דבר נקל הוא להיות כ"כ נשבר לבו בקרבו ולהיות בעיני עצמו כאיש אובד עצות, ושיתחיל מחדש כאלו היום נולד, והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו. ובכן כל דברי חכמים קיומין, שתשובה זו באמת קשה אם לא בחילא סגי, והאומר בהחלט שאין תשובה מועילה מיירי בסתם תשובה שהיא חרטה על לשעבר לבד ומקבל על עצמו להבא, אלא שצריך להתחיל מחדש.

וכע"ז כתב בספה"ק צמח צדיק (פיר בשטל) וז"ל: והנה ידוע כי עיני אכילת הלחם הוא להוציא הניצוצות הק; ועיקר העלאת ניצוצות הק' הוא על ידי תיקון מדת היסוד. ועל כן המול מחדש שבט, שחל תמיד בימי השוכב"ם שהם תיקון מדת היסוד, הוא דל"י אותיות יל"ד, שעל ידי תיקון מדת היסוד הוא קטן שנוכל, וזוכה לדלות הניצוצות הק; וידוע כי הדלי כשורצה לשאוב בו צריך להשפילו מקודם, כמו כן על ידי שאדם משפיל עצמו שואב יותר ועולה מעלה מעלה.

עוד כתב שם (לס"ו בשבט): וכל זה זוכין ע"י המול של חדש זה שהוא דלי שמרמו על ענוה, כי דלי כל מה שמשפילין אותו שואב יותר, כמו כן האדם אם משפיל עצמו שואב יותר הקדושה העליונה, וזוכה לתקן מדת היסוד בחודש זה שהוא ימי השוכב"ם הזמן המוכשר לזה, וע"י תיקון מדת היסוד נעשה קטן שנוכל, כי דל"י אותיות יל"ד.

והנה אלו ה' חדשים טבת ושבת, צריך להתנהג בהם פרישות וטהרה, כמו שאמרו הקדמונים לעשות, כדי שנפעול שלא יהיה לס"א חלק ואחיה בהם, ויהפכו גם כן הם לטובה לנו, ולכן אחר עשרה בטבת שמורה על האחיה שהיה לס"א בחודש זה, והיה לס"א אחיה בשמות הקדושים כביכול, ומנעו השפע משמות הקדושים, כי כל חודש שולט בו צירוף אחד מ"ב צירופי הוי"ה, ולכן אחר עשרה בטבת שמורה כנ"ל, מתחיל שובב"ם, שעל ידי שנעשה תשובה או נבטל אחיות הס"א שיש בהם, וגם כי שובב"ם גימטריא י"ב צירופי הוי"ה עם האותיות שהם מ"ח, הם גימטריא שובב"ם, כי זה היה ענין גלות מצרים, שהיה לס"א אחיה בשמות הקדושים כביכול ומנעו השפע, והו שונאמר ואלה שמות בני ישראל, השמות של בני ישראל הם ה"ב שמות שיש לבני ישראל, שהם י"ב צירופי הוי"ה, לשכל שבט יש אחיה בצירוף אחד וצירוף זה הוא צינור שלו, ולפי הצירוף כן צריך שיהיה עבודת השבט הוא לו ית"ש, בבחינה של הצירוף, על דרך שכתב האר"ז"ל בענין נוסח התפילות שיש י"ב שערים על דרך הנ"ל.

^{ט"ז} כמש"כ בספה"ק ישמח ישראל (פיר' שמות) בזה"ל: והנה זה הזמן שובב"ם מועיל לתיקון חטא זה כנודע, והוא כי זה הזמן הוא זמן המנוק מכל השנה כנודע, כי חדשי טבת ושבת ימים נמוכים הם, וכן קריאת הפרשיות מהזמנים האלו הנ"ל מרומזים איך שהי ישראל בתכלית הירידה ואח"כ ועלה מן הארץ כמבואר במד"ר (א ירו), וע"כ מסוגל זמן זה לזה החטא, שאף לזה החטא שנעשה החוטא יורד בירידה התחתונה ר"ל מועיל תשובה בזמן הזה, שהוא מורה לנו שאף בעת הירידה הגדולה יש תיקון, כי במצרים אף שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה כנודע, עכ"ז קושי השעבוד השלים המניק, והירידה הי לצורך עלי. וכן מה שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה הי סיבה למרה לגאלם ולהעלות הניצוצין שנפלו לשבירה כמו"ש בסה"ק, וזה מורה לנו שאין להתיאש, כמו"ש (תהלים קי"ב ד) זרח בחושך אור לישרים, שע"י החושך נעשה אור.

^{ט"ח} ראה בספה"ק אמרי יוסף (פיר יוח) שכתב וז"ל: על פי מה שמעתי ממורי הקדוש בשם הקדוש מוה"ר יעקב יצחק מלובלין זצלה"ל על פסוק (דברים ל ז) אם יהי נדחך

נכתב ונערך ע"י הרב חיים פנחס הורוביץ שליט"א

לתרומות והנצחות, ניתן לפנות לטל': 0533115956

תרומות ניתן להפקיד בבנק מרכנתיל 17 סניף 732

מס' חשבון 76879692

ע"ש "בית אשר ורבקה" [ע"ר]

לכל ענייני הגיליון, שאלות והערות,

קבלת הגיליון באימייל, (וכן גיליונות של שנים קודמות, תשע"ט-תש"פ)

ניתן לפנות לכתובת אימייל 2088014@gmail.com

מעוניין להתרים אחרים תמורת אחוזים נאים, בבקשה פנה אלינו!!!